

Izvedbeni plan nastave (*syllabus*)

Sastavnica	Odjel za arheologiju					akad. god.	2024./2025.				
Naziv kolegija	BIZANT NA ISTOČNOM JADRANU					ECTS	4				
Naziv studija	Arheologija										
Razina studija	☐ preddiplomski		☒ diplomski		☐ integrirani		☐ poslijediplomski				
Godina studija	☒ 1.		☐ 2.		☐ 3.		☐ 4.	☐ 5.			
Semestar	☒ zimski ☐ ljetni		☒ I.		☐ II.		☐ III.	☐ IV.	☒ V.	☐ VI.	
Status kolegija	☐ obvezni kolegij		☒ izborni kolegij		☐ izborni kolegij koji se nudi studentima drugih odjela			Nastavničke kompetencije	☐ DA ☒ NE		
Opterećenje	30	P	15	S	/	V	Mrežne stranice kolegija		☒ DA ☐ NE		
Mjesto i vrijeme izvođenja nastave	Utorak, 13.00-16.00 (uč. 013)				Jezik/jezici na kojima se izvodi kolegij			hrvatski			
Početak nastave	8. 10. 2024.				Završetak nastave			14. 1. 2024.			
Preduvjeti za upis	Nema										
Nositelj kolegija	Doc. dr. sc. Tomislav Fabijanić										
E-mail	tfabijan@unizd.hr					Konzultacije	Ponedjeljak, 15.00-17.00				
Izvođač kolegija	Doc. dr. sc. Tomislav Fabijanić										
Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja		☒ seminari i radionice		☐ vježbe		☐ obrazovanje na daljinu		☐ terenska nastava		
	☐ samostalni zadaci		☐ multimedija i mreža		☐ laboratorij		☐ mentorski rad		☐ ostalo		
Ishodi učenja kolegija	Nakon položenog ispita iz ovoga kolegija studenti će moći: - poznavati povijesni razvoj Bizanta kroz najvažnije povijesne i arheološke izvore; - povezati povijesne činjenice i prepoznati osobitosti povijesnih i stilskih razdoblja; - raspravljati o razvoju bizantske vojne i sakralne arhitekture, urbanizmu, različitim vidovima bizantske umjetnosti (skulpturi, slikarstvu, umjetničkom obrtu i dr.) i obrtništva (lončarstvo, staklarstvo, kameno klesarstvo, zlatarstvo i dr.); - prepoznavati bizantsku sitnu (pokretnu) arheološku građu: uporabni i liturgijski predmeti, novac itd.; - samostalno koristiti relevantnu znanstvenu i stručnu literaturu.										
Ishodi učenja na razini programa	Na diplomskom studiju arheologije razvijaju se specijalistička znanja te se u potpunosti ovladava metodologijom znanstvenog rada i arheoloških istraživanja. Time su diplomirani arheolozi sposobni osmišljavati rad ili sudjelovati u radu znanstvenih, muzejskih, kulturnih i inih institucija. Kolegij pridonosi ishodima učenja jer omogućuje studentima da mogu vršiti znanstvenu i stručnu obradu arheološkog materijala dotične										

¹ Riječi i pojmovni sklopovi u ovom obrascu koji imaju rodno značenje odnose se na jednak način na muški i ženski rod.

	vremenske i kulturne epohe te argumentirati zaključke, predstaviti i popularizirati suvremene arheološke trendove i dostignuća u stručnim i laičkim krugovima kao i valorizirati znanstvenu, stručnu i popularno-znanstvenu literaturu.				
Načini praćenja studenata	☒ pohađanje nastave	☐ priprema za nastavu	☐ domaće zadaće	☐ kontinuirana evaluacija	☐ istraživanje
	☐ praktični rad	☐ eksperimentalni rad	☐ izlaganje	☐ projekt	☒ seminar
	☐ kolokvij(i)	☐ pismeni ispit	☒ usmeni ispit	☐ ostalo:	
Uvjeti pristupanja ispitu	Da bi ostvarili pravo na pristupanje ispitu studenti su dužni održati seminar te predati pozitivno ocijenjen seminarski rad u obliku .ppt prezentacije.				
Ispitni rokovi	☒ zimski ispitni rok		☐ ljetni ispitni rok	☒ jesenski ispitni rok	
Termini ispitnih rokova	U 1. i 3. tjednu ispitnog roka		/	U 1. i 3. tjednu ispitnog roka	
Opis kolegija	Kolegij je usmjeren prema prostoru istočne obale Jadrana, njegovom neposrednom zaleđu, kao i rubnim regijama uokolo Sredozemlja. U okviru kolegija promatra se profano (kastra) i sakralno graditeljsko naslijeđe, sitna materijalna kultura, hagionimija, numizmatika, ustroj maritimnog „limesa“, organizacija prostora, prometne pravce (pomorske i kopnene), urbano naslijeđe, itd. Kolegij usmjerava posebnu pozornost prema ranobizantskoj epohi koja seže do završetka vladavine cara Heraklija (641.) pa na taj način predstavlja prijelomno i važno razdoblje iz kasne antike u hrvatsko rano srednjovjekovlje. Međutim, ukratko će se prikazati i srednjobizantsko kao i kasnobizantsko razdoblje.				
Sadržaj kolegija (nastavne teme)	<p>PREDAVANJA:</p> <ol style="list-style-type: none">1. UVOD2. BIZANTOLOGIJA I NJEZIN RAZVOJ3. POVIJESNI RAZVOJ BIZANTA(RANOBIZANTSKO RAZDOBLJE)4. POVIJESNI RAZVOJ BIZANTA(SREDNJBIZANTSKO RAZDOBLJE)5. POVIJESNI RAZVOJ BIZANTA(KASNOBIZANTSKO RAZDOBLJE)6. ISTOČNOJADRANSKI PLOVNI PUT; TZV. „MARITIMNI LIMES“7. UTVRDE I POSTAJE ISTOČNOJADRANSKE POMORSKE RUTE U RANOBIZANSTSKOM RAZDOBLJU8. BIZANTSKE POJASNE KOPČE9. BIZANSTKI NAKIT I OSTALI OBLICI „ARTES MINORES“10. BIZANTSKA NUMIZMATIKA11. BIZANTSKA UMJETNOST12. BIZANTSKA SAKRALNA ARHITEKTURA 113. BIZANTSKA SAKRALNA ARHITEKTURA 214. BIZANSTKI GRAD15. ZAKLJUČNO PREDAVANJE, PRIPREMA ZA ISPIT <p>SEMINARI:*</p> <ol style="list-style-type: none">1. UVOD2. BIZANTOLOGIJA U HRVATSKOJ3. JUSTINIJAN I4. IV KRIŽARSKI RAT I LATINSKO CARSTVO5. PAD BIZANTA6. NOVIJA ISTRAŽIVANJA LOKALITETA NA TZV. BIZANSTKOM „MARITIMNOM LIMESU“7. REZULTATI ARHEOLOŠKIH ISTRAŽIVANJA TURETE I TARCA NA OTOKU KORNATU8. RANOBIZANSTKE POJASNE KOPČE –KONTEKST NALAZA				

	<p>9. BIZANTSKI NAKIT U STAROHRVATSKIM GROBOVIMA 10. SKUPNI NALAZI BIZANTSKOG NOVCA NA ISTOČNOJ OBALI JADRANA I NJEZINOM ZAOTALJU 11. BIZANTSKKE IKONE I IKONOKLAZAM 12. CRKVA SVETE SOFIJE U CARIGRADU 13. EUFRAZIJEVA BAZILIKA U POREČU 14. BIZANTSKI GRAD NA ISTOČNOJ OBALI JADRANA 15. ZAKLJUČAK; PRIPREMA ZA ISPIT</p> <p>* Broj održanih seminara ovisi o broju studenata upisanih na kolegij.</p>
Obvezna literatura	<p>ANČIĆ, M., Imperij na zalasku: nestanak bizantske vlasti na istočnoj obali Jadrana u 9. stoljeću; Radovi zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru, sv. 41, Zadar, 1999, 1-20. BALDINI LIPPOLIS, I., L'oreficeria dell'impero di Costantinopoli tra IV e VII secolo, Bari, 1999. BURIC, T., Arheološki tragovi kasnobizantske epohe na istočnoj obali Jadrana (Vladavina Emanuela I. Komnena), Diadora, 16-17, Zadar, 1995, 368-369. CORMACK, R., Byzantine art, Oxford 2000. ČURČIĆ, S., Architecture in the Balkans from Diocletian to Sulejman the Magnificent, Yale University Press, 2010. DEMORI STANIČIĆ, Z., Javni kultovi ikona u Dalmaciji, Split 2017. FABIJANIĆ, T., Pojasne kopče i pređice od 5. do 7. st. na području rimske provincije Dalmacije, magistarski rad, Zagreb 2004. FABIJANIĆ, T., Grob 13 s lokaliteta Vir – Smratine, Diadora, 33/34, 2019-2020, 381-395. FERLUGA, J., Vizantijska uprava u Dalmaciji, Beograd, 1957. GOLDSTEIN, I., Bizant na Jadranu: od Justinijana I. do Bazilija I., Zagreb 1992. GOLDSTEIN, I., Bizantska vlast u Dalmaciji od 1165.-1180. godine, Radovi zavoda za hrvatsku povijest, 30, Zagreb, 1997, 9-27. GOLDSTEIN, I., Hrvati, hrvatske zemlje i Bizant, Zagreb 2003. GRIERSON, P., Byzantine Coinage, Dumbarton Oaks, 1999. GUNJAČA, Z., Kasnoantička fortifikacijska arhitektura na istočnojadranskom priobalju i otocima, Materijali, 22, Novi Sad, 1986, 124.-134. ISTOČNI JADRAN I BIZANT (katalog izložbe; ur. A. Milošević), Split 2018. KRAUTHEIMER, R., Early Christian and Byzantine Architecture, Yale University Press, 1984. LAWRENCE, A. W., A Skeletal History of Byzantine Fortifications, Annual of British School at Athens, 78, London, 1983, 174-219. OSTROGORSKI, G., Povijest Bizanta (324.-1453.), Zagreb 2002. PETRINEC, M., O pojedinim predmetima bizantske provenijencije na istočnoj obali Jadrana, Starohrvatska prosvjeta, 3. ser., 41, Split, 2014, 64-98. PITEŠA, A., Brončani križevi relikvijari- enkolpioni iz ranosrednjovjekovne zbirke Arheološkog muzeja u Splitu, Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku, 90-91, Split 1999, 295-347. RADIĆ ROSSI, I., FABIJANIĆ, T., Kurnatski vremeplov. Arheološka istraživanja Turete i Tarca, Šibenik 2017. RAPANIĆ, Ž., Od carske palače do srednjovjekovne općine, Split 2007. RAPANIĆ, Ž., Prilog proučavanju kontinuiteta naseljenosti u salonitanskom ageru u ranom srednjem vijeku, Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku, 74, Split 1980, 189-218. SUIĆ, M., Antički grad na istočnom Jadranu, II. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, 2003. (odgovarajuća poglavlja) SUIĆ, M., Bizantski limes na istočnoj obali Jadrana, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji, 35, Split, 1995, 133-144. ŠEPAROVIC, T., Nove spoznaje o nalazima ranosrednjovjekovnog novca u južnoj Hrvatskoj, Starohrvatska prosvjeta, 3. ser., 30, Split 2003, 127-137. ŠEPAROVIC, T., Bizant na istočnom Jadranu – Numizmatički izvori, Split 2021.</p>

	<p>TALBOT RICE, D., Bizantska umjetnost, Rijeka, 1970.</p> <p>TOMIČIĆ, Ž., Prinos Aserije poznavanju organizacije Dalmacije u epohi cara Justinijana, <i>Asseria</i>, 8, Zadar, 351-400.</p> <p>VINSKI, Z., Kasnoantički starosjedioci u salonitanskoj regiji prema arheološkoj ostavštini predslavenskog supstrata, <i>Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku</i>, 69, Split, 1974, 5-86.</p> <p>ZANINI, E., <i>Introduzione all'archeologia bizantina</i>, Roma 1995.</p>
Dodatna literatura	<p>BARAKA PERICA, J., GRBIĆ, N., Rezultati nistraživanja utvrde Gradac-Ošlje i selo Ošlje u općem povijesno-arheološkom kontekstu, <i>Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku</i>, 57/2019, 145-174.</p> <p>BELOŠEVIĆ, J., Bizantske naušnice grozdolika tipa iz starohrvatskih nekropola ranog horizonta na području Dalmacije, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 23(10), Zadar, 1984, 41-59.</p> <p>BIKIĆ, V., <i>Vizantijski nakit u Srbiji, Modeli i nasleđe</i>, Beograd 2010.</p> <p>BRANDT, M., <i>Srednjovjekovno doba povijesnog razvitka</i>, Zagreb, 1995. (odgovarajuća poglavlja)</p> <p>BROGIOLO, G., DELOGU, P.(ur.), <i>L'Adriatico dalla tarda antichità all'eta carolingia</i>, Firenze 2005.</p> <p>BUDAK, N., <i>Hrvatska i Bizant u 10. stoljeću</i>, Tabula, 12, Pula, 2014.</p> <p>CAMBI, N., <i>Antika</i>, Zagreb 2002.</p> <p>CIGLENEČKI, S., <i>Justinijanovo utvrđivanje Ilirika</i>, <i>Archaeologia Adriatica</i>, 3, Zadar, 2009, 205-222.</p> <p>FABIJANIĆ, T., <i>Nova razmatranja o ranobizantskim pojasnim kopčama tipa Bologna/Balgota</i>, <i>Archaeologia Adriatica</i> 2, Zadar, 2008., 129.-139.</p> <p>GOLDSTEIN, I., <i>Funkcija Jadrana u ratu Bizantskog carstva protiv Ostrogota 535-555</i>, <i>Radovi Zavoda za hrvatsku povijest</i>, 37, Zagreb, 2005, 23-34.</p> <p>IVANČEVIĆ, R., <i>Bizant i Zapad: morfološka i strukturalna analiza stila</i>, <i>Hortus Artium Medievalium</i>, 4, Zagreb, 1998.</p> <p>JAKŠIĆ, N., <i>Solidus romanatus na istočnoj jadranskoj obali</i>, <i>Starohrvatska prosvjeta</i>, 12, Split, 1982, 173-184.</p> <p>JARAK, M., <i>O karolinškim i bizantskim utjecajima u starohrvatskoj arhitekturi Trpimirova doba</i>, <i>Opuscula archaeologica</i>, 22, Zagreb, 1998, 119-128.</p> <p>JOVIĆ, V., <i>Razvoj grada od kasne antike prema srednjem vijeku: Dubrovnik</i>, Split, Trogir, Zadar-stanje istraženosti, <i>Archaeologia Adriatica</i>, 5, Zadar, 2011., 151-196.</p> <p>KATIĆ, M., <i>Nova razmatranja o kasnoantičkom gradu na Jadranu</i>, <i>Opuscula Archaeologica</i>, 27, Zagreb, 2003, 523-528.</p> <p>KLAIĆ, N., <i>PETRICIOLI, I., Zadar u srednjem vijeku do 1409.</i>, Zadar 1976.</p> <p>KONSTANTIN PORFIROGENET, <i>O upravljanju Carstvom</i> (prijevod: N. Tomašić), Zagreb 2003.</p> <p>LIEBESCHUETZ, W., <i>Decline and Fall of the Roman City</i>, Oxford 2001.</p> <p>LUPIS, V. B., <i>O kasnobizantskim zlatarskim likovnim utjecajima u Dubrovniku</i>, <i>Starohrvatska prosvjeta</i>, 3. ser., 34, Zagreb, 2007, 355-377.</p> <p>MARASOVIĆ, T., <i>Dalmatia praeromanica</i>, Split, 2008-2013. (odgovarajuća poglavlja)</p> <p>MAROVIĆ, I., <i>Ostava bizantskih zlatnika iz Narone</i>, <i>Vjesnik za arheologiju i povijest dalmatinsku</i>, 99, Split, 2006, 235-252.</p> <p>MAROVIĆ, I., <i>Novac Romana III Argira u Arheološkom muzeju u Splitu</i>, <i>Vjesnik za arheologiju i povijest dalmatinsku</i>, 99, Split 2006, 275-297.</p> <p>MILOŠEVIĆ, A., <i>Ranosrednjovjekovna sjekira iz Vedrina i drugi nalazi sjekira tog vremena na području Hrvatske</i>, <i>Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu</i>, 20, Zagreb, 1987.</p> <p>NEW CAMBRIDGE MEDIEVAL HISTORY, vol. 1-5 (odgovarajuća poglavlja).</p> <p>OBOLENSKY, D., <i>The Byzantine Commonwealth. Eastern Europe 500-1453. History of civilisation</i>, Phoenix press, 2000.</p> <p>PETRICIOLI, I., „Toreta“ na otoku Kornatu, <i>Adriatica praehistorica et antiqua</i>, Zagreb 1970, 717-725.</p> <p>PETRINEC, M., <i>Groblja 8. do 11. stoljeća na području ranosrednjovjekovne hrvatske države</i>, Split 2009. (odgovarajuća poglavlja)</p> <p>PRELOG, M., <i>Eufrazijeva bazilika u Poreću</i>, Zagreb, 1986.</p>

	<p>RAPANIĆ, Ž., Dalmatinski grad i zaleđe u ranom srednjem vijeku, Split 2017. ŠPEHAR, P., Late Antique and Early Byzantine Fortifications in Bosnia and Herzegovina, Höhsiedlungen zwischen Antike und Mittelalter – RGA-E Band 58, 559–594. TOMIČIĆ, Ž., Arheološka svjedočanstva o ranobizantskom vojnom graditeljstvu na sjevernojadranskim otocima, Prilozi, 5-6, Zagreb, 1990, 29-53. TOMIČIĆ, Ž., Materijalni tragovi ranobizantskog vojnog graditeljstva u Velebitskom podgorju, Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu, 23, Zagreb, 1990, 139-162. VICELJA-MATIJAŠIĆ, M., Istra i Bizant: neki povijesno-ikonografski aspekti u interpretaciji umjetnosti 6. stoljeća u Istri, Rijeka, 2007. VINSKI, Z., Krstoliki nakit epohe seobe naroda u Jugoslaviji, Vjesnik Arheološkog muzeja, 3, Zagreb, 1968, 103-151. ZMAIĆ, V., Bizantski srednjovjekovni brodolomi u podmorju istočnog Jadrana, Histria antiqua, 21, Pula 2012.</p>					
Mrežni izvori						
Provjera ishoda učenja (prema uputama AZVO)	Samo završni ispit					
	☐ završni pismeni ispit		☒ završni usmeni ispit		☐ pismeni i usmeni završni ispit	
	☐ samo kolokvij/zadace	☐ kolokvij / zadaća i završni ispit	☒ seminarski rad	☐ seminarski rad i završni ispit	☐ praktični rad	☐ drugi oblici
Način formiranja završne ocjene (%)	80% završni usmeni ispit, 20% seminarski rad					
Ocjenjivanje kolokvija i završnog ispita (%)	0-59	% nedovoljan (1)				
	60-69	% dovoljan (2)				
	70-79	% dobar (3)				
	80-89	% vrlo dobar (4)				
	90-100	% izvrstan (5)				
Način praćenja kvalitete	☒ studentska evaluacija nastave na razini Sveučilišta ☐ studentska evaluacija nastave na razini sastavnice ☐ interna evaluacija nastave ☒ tematske sjednice stručnih vijeća sastavnica o kvaliteti nastave i rezultatima studentske ankete ☐ ostalo					
Napomena / Ostalo	<p>Sukladno čl. 6. <i>Etičkog kodeksa</i> Odbora za etiku u znanosti i visokom obrazovanju, „od studenta se očekuje da pošteno i etično ispunjava svoje obveze, da mu je temeljni cilj akademska izvrsnost, da se ponaša civilizirano, s poštovanjem i bez predrasuda“.</p> <p>Prema čl. 14. <i>Etičkog kodeksa</i> Sveučilišta u Zadru, od studenata se očekuje „odgovorno i savjesno ispunjavanje obveza. [...] Dužnost je studenata/studentica čuvati ugled i dostojanstvo svih članova/članica sveučilišne zajednice i Sveučilišta u Zadru u cjelini, promovirati moralne i akademske vrijednosti i načela. [...] Etički je nedopušten svaki čin koji predstavlja povredu akademskog poštenja. To uključuje, ali se ne ograničava samo na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razne oblike prijave kao što su uporaba ili posjedovanje knjiga, bilježaka, podataka, elektroničkih naprava ili drugih pomagala za vrijeme ispita, osim u slučajevima kada je to izričito dopušteno; - razne oblike krivotvorenja kao što su uporaba ili posjedovanje neautorizirana materijala tijekom ispita; lažno predstavljanje i nazočnost ispitima u ime drugih studenata; lažiranje dokumenata u vezi sa studijima; falsificiranje potpisa i ocjena; krivotvorenje rezultata ispita“. 					

	<p>Svi oblici neetičnog ponašanja rezultirat će negativnom ocjenom u kolegiju bez mogućnosti nadoknade ili popravka. U slučaju težih povreda primjenjuje se <u><i>Pravilnik o stegovnoj odgovornosti studenata/studentica Sveučilišta u Zadru.</i></u></p> <p>U elektronskoj komunikaciji bit će odgovarano samo na poruke koje dolaze s poznatih adresa s imenom i prezimenom, te koje su napisane hrvatskim standardom i primjerenim akademskim stilom.</p> <p>U kolegiju se koristi Merlin, sustav za e-učenje, pa su studentima/cama potrebni AAI računali.</p>
--	---